

STEVICA KUHARSKI:

Budućnost prometa je u robotima i autonomnim vozilima

GRADONAČELNIK SVETE NEDELJE:

Uvodimo VR i proširenu stvarnost u gradove

BAZZAR.HR:

Sljedeći korak u našem web shopu je automatska dostava

NADARENI – ZABORAVLJENI: INTERVJU DOC. DR. SC. ŽELJKO RAČKI

Nema previše mudrosti – znanje ili cijenimo ili ne

Objavljeno 12. kolovoza, 2020.

Podijeli 71

U RH je potrebno žurno usvojiti i novi pravilnik o odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika; važeći pravilnik je iz 1991. pa možda i time pokazujemo koliko se vodilo računa proteklih desetljeća o darovitoj djeci.

Vezani članci

NADARENI – ZABORAVLJENI: OBITELJ LENDVAJ IZ POPOVAČE

[Puna kuća genijalaca](#)

NADARENI – ZABORAVLJENI: NAŠ OBRAZOVNI SUSTAV KOČI DAROVITU DJECU

[Daroviti propadaju jer moraju čekati da ih stignu prosječni](#)

U Hrvatskoj trenutno imamo desetak diplomiranih specijalista za obrazovanje darovitih (ECHA Specialist in Gifted Education) a jedan od njih je docent dr. sc. Željko Rački, voditelj Odsjeka za društvene znanosti na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Od Hrvatske psihološke komore je licencirani psiholog sa iskustvom rada od 2002. godine u osnovnoškolskom i visokoškolskom obrazovanju. Redoviti je stručni suradnik Agencije za odgoj i obrazovanje (AZOO) i Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske (MZO) u obrazovanju odgojitelja, učitelja i psihologa. Dobitnik je žirirane međunarodne nagrade pod naslovom 2016 ATEE Award za znanstveni rad o promicanju obrazovanja učitelja.

Bio je predsjednik Organizacijskoga odbora ECHA2019 konferencije o obrazovanju darovitih (<https://echathematic2019.info/>), prve takve međunarodne znanstvene konferencije o kreativnosti i obrazovanju darovitih u Republici Hrvatskoj u organizaciji Fakulteta za odgojne i obrazovne znanosti u Osijeku i ECHA (European Council for High Ability)

U našem razgovoru docent Rački naglašava da „ne postoji ni jedan razlog zbog kojeg bismo smjeli propustiti identificirati i podržati bilo koje darovito dijete u Hrvatskoj“.

Koliko su daroviti važni za napredak i razvoj svake zemlje? U nekim zemljama darovitu djecu nazivaju klinom društvenog razvoja. Slažete li se s tim?

S obzirom da se darovitost pokazuje kroz cijeli životni vijek na različite načine i opisuje razvojno primjerenim terminima - sposobnosti, kompetentnosti, ekspertnosti i eminentnosti - jasno je da su daroviti sugrađani, naši stručnjaci za različita područja znanosti, umjetnosti, poduzetništva i građanskih inicijativa, obrazovanja i sporta, u optimalnim uvjetima ti od kojih se najviše očekuje da planiraju i realiziraju različite aktivnosti na dobrobit drugih.

Djeca pokazuju sposobnosti i ubrzano usvajanje znanja, vještina i stavova potrebnih za ostvarivanje dosljedno iznimnih postignuća u tim i drugim, različitim područjima djelatnosti. Kad iznimna postignuća, kreativnost i motivaciju, kao sastavnice darovitosti, tumačimo kao pokretač razvoja, tad je odgovor itekako potvrđan; darovita djeca jesu ona koja pokazuju komparativno veći potencijal za razvoj stručnosti u budućnosti a time i veći potencijal za razvoj procesa usmjerenih razvoju i dobrobiti cijele zemlje. Samo, ako hoćemo nešto imati, bitno je to njegovati, cijeniti i omogućiti prostor za rast.

(Željko Rački s kolegama koji su se posvetili darovitoj djeci: Jasna Cvetković Lay, Csilla Fuszek, Jasna Arrigoni, Korado Korlević)

U Hrvatskoj čini se da vrijedi „nadareni – zaboravljeni“. Zašto obrazovni sustav i društvo u cjelosti zanemaruje svoj najperspektivniji dio?

Neki dijelovi Republike Hrvatske prednjače u iskustvu rada i usmjerenosti na odgoj i obrazovanje darovitih i od njih svakako drugi dijelovi države mogu učiti. Posuti se pepelom i krenuti učiti. Potrebno je samo malo obratiti pozornost na rad i iskustva primjerice Škole stvaralaštva „Novigradsko proljeće“ kao središnje državne smotre za umjetničko područje darovitih učenika ili Znanstveno-edukacijskog centra Višnjan za znanstveno područje darovitih učenika ili Centara izvrsnosti Varaždinske županije – European Talent Centre Croatia (<https://www.civz.hr/>), i niza drugih, i stječe se valjana slika kako oblikovati motivirane i stručne edukacijske aktivnosti od izravne koristi za darovite učenike.

U RH je potrebno žurno usvojiti i novi pravilnik o odgoju i obrazovanju darovite djece i učenika; važeći pravilnik je iz 1991. pa možda i time pokazujemo koliko se vodilo računa proteklih desetljeća o darovitoj djeci.

Primjerice, Institut za razvoj poslovnog upravljanja (IMD) iz Lausanne, kojem je Nacionalno vijeće za konkurentnost partnerska institucija, objavio je izvješće IMD – Svjetska ljestvica talenata 2019. (<http://konkurentnost.hr/imd-svjetska-ljestvica-talenata-2019/>).

Izvješće uključuje 63. zemlje koje su trenutno rangirane u IMD – Svjetskom godišnjaku konkurentnosti, a ocjenjuje sposobnost zemlje da izgradi, privuče i zadrži talentirane kako bi stvorila bazu osoba potrebnih za povećanje konkurentnosti i rast gospodarstva. U Izvješću o talentima Hrvatska se nalazi na 53. mjestu, na 62. mjestu po odljevu mozgov a i na 63. mjestu po privlačenju i zadržavanju talentiranih ljudi, a to jesu razlozi za veliku brigu.

Ključno je pitanje koje se iz ovoga nemeće je - jesu li sposobnosti, kompetencije, stručnost i eminentnost na cijeni u Republici Hrvatskoj.

Jer, ako nisu, daroviti će otići tamo gdje ih se cijeni i gdje mogu naplatiti svoja znanja, vještine i stavove i osigurati dostojanstven život za svoju obitelj i sebe, a onda oni koji ostanu neće i ne mogu dobiti stručnjake i njihove usluge kad im trebaju. Nema tu previše mudrosti; znanje ili cijenimo ili ne.

Što bi po vašem mišljenju trebalo napraviti da se svakom darovitom djetetu osigura odgovarajući razvoj i obrazovanje? Što bi zemlja time dobila?

Jedno od vrijednosnih uporišta Konvencije o pravima djeteta i obrazovnih akata u nas jest i jednakost obrazovnih mogućnosti za sve; svako dijete i svaki učenik ima pravo na svoj najviši obrazovni razvoj, uključujući i darovitu djecu.

Ova jednakost ne podrazumijeva da sva djeca trebaju učiti ili usvajati jednako gradivo jednakim tempom, već individualizirano i diferencirano, sukladno svojim sposobnostima. Darovitoj djeci se mora nuditi akceleracija i obogaćenje, tj. prilike za usvajanje novih, složenih i smislenih znanja.

Kako uočiti da je neko dijete darovito? Kako to mogu prepoznati roditelji, kako učitelji. I jesu li i jedni i drugi dovoljno educirani za to? Koliko je važno to rano prepoznavanje?

Prednosti darovitog djeteta u intelektualnom i motoričkom razvoju u odnosu na vršnjake su lako uočljive edukatorima od vrtića nadalje. Pritom, što su sposobnosti više to ih se ranije uočava. Osim procjena edukatora i roditelja, valjana, pouzdana, objektivna i osjetljiva mjerenja intelektualnih i motoričkih sposobnosti provode se pomoću testova od vrtića nadalje, a oni pokazuju koliko se dijete razlikuje od svojih vršnjaka.

Imajte da umu da što se darovitost ranije identificira i usmjeri, to se povećava vjerojatnost da će se obrazovne aktivnosti i druga iskustva koja se darovitom djetetu nude, pod pretpostavkom da je okolini do toga stalo, dovesti do optimalnog razvoja identificirane darovitosti. Što ranije to bolje. I sami znamo i iz vlastitih životnih iskustava da za stjecanje nekih znanja, vještina i stavova postoji optimalno vrijeme i da jednom kad to vrijeme prođe sve ide puno sporije ili teže. Za neke discipline, identifikacija u adolescenciji je već previše zakasnila i nema mogućnosti za nadoknadu.

Trebaju li darovita djeca poseban pristup i drugačiji oblik edukaciji od ostalih vršnjaka? Koliko je za njih važna akceleracija u školi? Čini mi se da se rijetko provodi.. Zašto?

Svi pristupi obrazovanju darovitih dijele se u dvije široke i dijelom preklapajuće skupine pristupa - akceleracija i obogaćenje programa.

Akceleracija je jedinstveni i posebno za darovite učenike primjereni skup organizacijskih obrazovnih pristupa ovisan o njihovom stupnju znanja.

Akceleracijom se darovitim učenicima omogućuje završavanje osnovne te srednje škole (propisano pravilnicima za darovite učenike), ali kasnije i studija (propisano statutima sveučilišta i drugim aktima), u vremenu kraćem od propisanoga.

Akceleracija je svjesno uvažavanje da godina poučavanja sadržaja koje je učenik već savladao, što je vidljivo iz testa znanja ili razrednoga ispita, nije od koristi za toga učenika.

Akceleracija predstavlja prirodan odgovor na razlike između učenika koji su pri upisu u školu grupirani u razrede po kronološkoj dobi.

Akceleracija se u Republici Hrvatskoj nedovoljno provodi zbog neznanja o organizaciji i prednostima akceleracije. Naime, kad ljudi nešto rijetko ili inače ne rade – ne znaju kako to napraviti!

Na svu sreću, akceleracija je jedan od državno propisanih pristupa u odgoju i obrazovanju darovitih. Što je darovitost viša to je akceleracija potrebija. Naime, ne postoji razumno objašnjenje zašto bi dijete koje pri polasku u školu čita na razini petoga razreda osnovne škole trebalo učiti velika tiskana slova u prvom razredu samo zato što po dobi treba krenuti u prvi razred.

Koje su dobre strane akceleracije? Ima li neželjenih efekata?

Ne postoji opravdanje za izbjegavanje postupaka identifikacije i poticanja darovitosti u djece. Darovita se djeca posebice povoljno razvijaju kada su okružena darovitim odgojiteljima koji na profesionalno kompetentan i responsivan način, praćen emocionalnim povezivanjem s djetetom, stvaraju optimalne razvojne uvjete za entuzijastično učenje i korištenje mašte. Darovita djeca cijene odgojitelje koji su uspješni u postavljanju izazovnih i poticajnih, „pravih“ pitanja baš u pravo vrijeme da potaknu znatiželju i samostalni rad, te one koji cijene darovitu djecu kao zanimljive osobe i uživaju u radu s njima.

Djeca su školski obveznici s navršenih šest godina, a radi odgovarajućeg obrazovanja korisno je identifikaciju darovitosti provesti barem godinu dana ranije, u petoj godini, kako bi im se omogućio raniji polazak u školu, kao jedan od uspješnih oblika akceleracije. Akceleracijom se darovitim učenicima omogućuje završavanje osnovne te srednje škole (propisano pravilnicima za darovite), ali kasnije i studija (propisano statutima sveučilišta i drugim aktima), u vremenu kraćem od propisanoga.

U nas učenici osnovne škole mogu u jednoj školskoj godini završiti dva razreda. Učenik od I. do III. razreda osnovne škole može završiti dva razreda u jednoj školskoj godini ako se na osnovi objektivnog ispitivanja čitanja s razumijevanjem, pismenosti i matematičkog znanja i znanja iz drugih nastavnih predmeta utvrdi da je razina njegova znanja jednaka učenicima u godinu dana starijem razredu.

Učenik od IV. do VIII. razreda može u jednoj godini završiti dva razreda polaganjem razrednog ispita. Ključni za uspješnu akceleraciju su pozitivno stajalište i suglasnost djeteta i, odnosno učenika i roditelja, pozitivan stav učitelja prema akceleriranom učeniku i akceleraciji kao postupku u čiji razred dijete akcelerira, izbjegavanje akceleracije učenika u razred starijega brata ili sestre jer to može narušiti obiteljsku dinamiku zbog ulaska mlađega djeteta u socijalni prostor starijeg, osiguranje podrške akceleriranom učeniku po akceleraciji u planiranju učenja i snalaženju u novim zahtjevima, dobro tjelesno i psihološko zdravlje učenika i prethodne evidencije visoke redovitosti u pohađanju nastave. Samo upisati učenika u viši razred bez ikakvoga vođenja ili savjetovanja, nije mudro. Kada učenik izjavljuje da ne želi biti akceleriran, ne treba ga akcelerirati. Nakon akceleracije jedne školske godine očekuje se da će daroviti učenici postizati školski uspjeh u gornjih 10% najsupješnijih u tom novom razredu, ali će im ostvariti i zadržati školski uspjeh na toj razini sada biti veći izazov, a to je jedna od svrha akceleracije. Akcelerirani učenici postaju ambiciozniji.

Jesu li studenti odgojnih znanosti dovoljno educirani za prepoznavanje darovitih? I učitelji koji rade u školama?

Edukatori i njihovi edukatori trajno uče i moraju učiti ako će ostati kompetentni u svom poslu. Osim činjenica, koncepata i procedura koje moramo znati u radu s darovitima, korisno je učiti mijenjati i stavove prema identifikaciji i poticanju darovite djece, učenika i studenata. To je zbog toga što nas ponekad uvjerenja i neznanje sprječavaju postupiti stručno i na vrijeme.

Razgovarala: **Irena KUSTURA ROSANDIĆ**

* Tekst je objavljen u sklopu projekta poticanja novinarske izvrsnosti Agencije za elektroničke medije.

Mate Rimac je upoznao stručnjake i
Najnovija Rimčeva investicija

OTVORI

Iznimna darovitost ostavlja trajan trag

Darovita djeca i učenici nisu jedinstvena skupina istih obilježja. Naprotiv, što se radi o iznimnijim sposobnostima to se snažnije radi o jedinstvenim slučajevima. Hoću reći, potencijal u darovitim se kreće od bazične, preko umjerene do iznimne darovitosti koja ponekad transcendirira vrijeme i na čovječanstvo ostavlja trajan trag.

Obitelji prepuštene same sebi

Što se zbiva s institucionaliziranim odgojem i obrazovanjem darovite djece i učenika i državnim, županijskim i gradskim potporama za darovite treba biti važno svim obiteljima darovite djece, učenika i studenata, a iznimno važno svim onim obiteljima skromnih primanja.

Naime, obrazovanje košta.

Kad ne postoji organizirana ponuda besplatnih složenih, zahtjevnih i smislenih identifikacijskih i obrazovnih aktivnosti za darovite, obitelji su prepuštene vlastitim mogućnostima za organizaciju i plaćanje obrazovanja.

0 komentara

Sortiranje po: **Najnovije**

Dodajte komentar...

Facebookov dodatak za komentare

Možda ste propustili...

MLADIFEST

[Papina poruka mladima na skupu u Medugorju](#)

NAKON BIJEGA KRALJEVSKOG PITONA

[Prijatelji životinja traže listu vrsta koje mogu biti ljubimci](#)

